ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

«Геноцид, постпам'ять та формування медіареальності»

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету журналістики ЗНУ
_____ Костюк В. В.____
(підпис) (ініціали та прізвище)
«_31_» _серпня_____2026

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Геноцид, постпам'ять та формування реальності»
денної та заочної форм здобуття освіти

освітньо-професійна програма «Журналістика»

спеціальність С7 Журналістика

галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

ВИКЛАДАЧ: Чернявська-Ломакіна Людмила Віталіївна, доктор наук із соціальних комунікацій, професор кафедри журналістики

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри журналістики

Протокол № 1 від «25» серпня 2026 р.
В. о. завідувача кафедри журналістики
_____ А. І. Тернова

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми
_____ Т. А. Рогова

2026 р.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

Теорія та історія соціальних комунікацій

Зв`язок з викладачем:
E-mail: liudmylachern75@gmail.com
Сезн ЗНУ повідомлення: Людмила Чернявська-Ломакіна (в особисті)
Інші засоби зв'язку: Telegram @Lvchern
Кафедра журналістики, 207 ауд. 2 корпус ЗНУ.

1. Опис навчальної дисципліни

Розуміння процесів і принципів розвитку соціальних комунікацій в історичному контексті та формування цілісного уявлення про комунікаційну діяльність, соціальну пам'ять, комунікаційні канали, прикладних соціально-комунікаційних технологій. **Мета курсу** – сформувати навички комунікаційної діяльності в сучасних умовах інформаційного прискорення, інформаційного ґешефту, інформаційно-психологічних спецоперацій та інформаційних воєн з урахуванням національних і глобальних викликів системи ЗМК, інтеграції традиційних і новаторських теоретико-методологічних підходів.

Знайомство із творами авторів світової медіа філософії сприятиме розвитку таких затребуваних роботодавцями «м'яких» навичок, як розуміння змістів складних повідомлень та критичне мислення. Інтерактивний формат курсу, що спонукатиме до дебатів, полеміки, аргументованого відстоювання власної точки зору, орієнтований на розвиток критично важливих для фахівця у медіагалузі наук навичок ефективної усної й письмової комунікації. Виконання групових практичних завдань та підсумкових групових творчих проектів спонукає до розвитку навичок командної роботи, організаційних та лідерських якостей. Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Теорія та історія соціальних комунікацій» дає розуміння процесів розвитку соціальних комунікацій, які поглиблюються у вибіркових дисциплінах «Комунікаційні медіатехнології формування медіареальності», «Геноцид, постпам'ять та формування медіареальності», а також є основою для роботи над кваліфікаційної роботою.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	**денна форма здобуття освіти**	**заочна форма здобуття освіти**
Статус дисципліни	**Обов'язкова**	**Обов'язкова**
Семестр	1 -й	1 -й
Кількість кредитів ECTS	**3**	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	8 год.	4 год.
Практичні заняття	16 год.	4 год.
Самостійна робота	56 год.	82 год.
Консультації	Середа (14.30–15.55) дистанційно	
Вид підсумкового семестрового контролю:	**Екзамен**	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=7563	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК05. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. СК03. Здатність приймати ефективні рішення у сфері журналістики. СК06. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі журналістики у широких та/або мультидисциплінарних контекстах, за умов неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності. СК09. Здатність створювати аналітичні медіапродукти різних жанрів і форм з урахуванням формату медіа та потреб ринку, аудиторії. РН04. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення професійної діяльності, результатів досліджень та інновацій, пошуку та аналізу відповідної інформації. РН07. Дискутувати зі складних комунікаційних проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання. РН14. Здійснювати пошук необхідних даних та знань для здійснення практичної діяльності журналіста-аналітика. РН15. Створювати аналітичні програми й журналістські проєкти для РН використання у різних сферах медіагалузі	**Теоретичні** – виклад матеріалу із подальшим тестуванням у системі Moodle) **Практичні** – виконання практичних завдань	**Поточний контроль:** тестування у системі Moodle (3 питання вибору з множини з 1 правильною відповіддю). **Підсумковий контроль:** Використовуючи вердикди VoxCheck (https://voxcheck.voxukraine.org/ або наведено нижче) перевірити слова політиків (політики на вибір). Для прикладу можна розібрати такі висловлювання: https://www.facebook.com/watch/?v=754056309293977
		Поточний контроль: тестування у системі Moodle (3 питання вибору з множини з 1 правильною відповіддю). **Підсумковий контроль:** Підготувати матеріал у жанрі сторітелінг із використанням відео та фотоматерілів про вашу родину або ваше місто/селище – 10 балів. Наявність змістових, граматичних помилок, знижують оцінку на 1 б.
		Поточний контроль: тестування у системі Moodle (3 питання вибору з множини з 1 правильною відповіддю). **Підсумковий контроль:** Підготувати три фахові повідомлення, присвячені актуальній події суспільного життя для трьох комунікаційних каналів: усного; документного друкованого; електронного. Письмово проаналізувати для кожного повідомлення: а) жанрові особливості твору; б) відповідність підготовленого твору формату видання, де твір може бути оприлюднено; в) відображення в кожному з трьох творів специфіки комунікаційного каналу. Підготовлене завдання оцінюється в 10 балів.
		Поточний контроль: тестування у системі Moodle (3 питання вибору з множини з 1 правильною відповіддю). Підсумковий контроль На підставі наукових досліджень та власних спостережень студента дослідити вплив медіа на особистісну сферу людини в аспекті збереження її ідентичності. Сформулювати й представити аудиторії аргументи "за" і "проти" поширення новітніх комунікаційних технологій. Для цього сформувати групи студентів: • прибічники застосування інформаційних технологій у повсякденному житті людини; • опоненти експансії технологій; • незалежні експерти. Підготуватися до дискусії «Позитивні та негативні наслідки розвитку електронних комунікацій для людської ідентичності: прогрес чи патологія

		культури?»

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Структура поняття «соціальна комунікація». Комунікаційна діяльність та спілкування

Особливості виникнення й розвитку соціальних комунікацій. Ідеї класичної теорії соціальних комунікацій Маршала Маклюена. Соціальний простір і соціальний час. Комунікаційні дії та їхні форми. Види комунікаційної діяльності. Співпраця та конфлікти в комунікаційній діяльності. Спілкування як соціально-психологічна та комунікаційна категорія. Співвідношення понять «спілкування» та «комунікація». Ігри та псевдоігри як різновиди комунікаційних дій. Правда і брехня в комунікаційній діяльності.

Змістовий модуль 2. Соціальна пам'ять

Види пам’яті: історична пам'ять, соціальна пам'ять. Поняття «історичної політики», «постпам’яті». Мемоцид і меморіцид як комунікаційне насильство. Групова соціальна пам'ять. Структура соціальної пам’яті суспільства.

Змістовий модуль 3. Комунікаційні канали

Різновиди комунікаційних каналів. Вербальна і невербальна комунікація. Усна комунікація: схема, функції природної мови та мовлення, комунікаційні бар’єри, проект штучної мови есперанто. Документ у системі соціальних комунікацій: інститут документної комунікації, документні канали; системи документної комунікації у ХХ ст., функції, комунікаційні бар’єри, цензура як знаряддя комунікаційного насильства.

Змістовий модуль 4. Еволюція соціальних комунікацій

Комунікаційні системи в соціальних комунікаціях. Розвиток комунікаційних систем. Свобода слова і права людини в соціальних комунікаціях. Цензура як знаряддя комунікаційного насильства.

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	**Назва теми**	**Кількість Годин**		**Згідно з розкладом (для денної форми)**
		о/д.ф.	**з.ф.**	
1	***2***	***3***	***4***	***5***
1. Лекція Практичне заняття Самостійна	Особливості виникнення й розвитку соціальних комунікації.	 1 4 10	2…	*1 пара на тиждень*

робота				
2. Лекція Самостійна робота	Співпраця та конфлікти в комунікаційній діяльності.	1 3	1	*1 пара (лекція/практичне) на тиждень*
3. Практичне заняття Самостійна робота	Ігри і псевдоігри як різновиди комунікаційних дій	4 10	1	*1 пара (лекція/практичне) на тиждень*
4. Лекція Самостійна робота	Соціальна пам'ять	2 10	1	*1 пара (лекція/практичне) на тиждень*
5. Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Різновиди комунікаційних каналів	2 4 10	1	*1 пара (лекція/практичне) на тиждень*
6. Практичне заняття Самостійна робота	Свобода слова і права людини в соціальних комунікаціях	4 3	1	*1 пара (лекція/практичне) на тиждень*
7. Лекція Самостійна робота	Цензура як знаряддя комунікаційного насильства	2 10	1	*1 пара (лекція/практичне) на тиждень*

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	**Вид контрольного заходу**	**Зміст контрольного заходу *«Розміщено в СЕЗН ЗНУ».***	**Критерії оцінювання та термін виконання***	**Усього балів**
1	***2***	***3***	***4***	***5***
Поточний контроль				
Практичне заняття №1 Самостійна робота – ознайомитись із рекомендованою літературою	Теоретичний	Тести у системі Мудл	У разі повної відповіді на 5 питань студент отримує 5 б.	**5**
Практичне заняття №2-3 Самостійна робота	Практичний	Використовуючи вердикди VoxCheck (https://voxcheck.voxukraine.or	Повна підготовка матеріалу – 10 б.	**10**

– ознайомитись із матеріалами сайту VoxCheck (https://voxcheck.voxukraine.org/		g/ або наведено нижче) перевірити слова політиків (політики на вибір). Для прикладу можна розібрати такі висловлювання: https://www.facebook.com/watch/?v=754056309293977		
Практичне заняття №4 Самостійна робота – ознайомитись із рекомендованою літературою	Теоретичний	Тести у системі Мудл	У разі повної відповіді на 5 питань студент отримує 5 б.	**5**
Практичне заняття №5-6 Самостійна робота – ознайомитись із матеріалами для доповіді та підготувати необхідні матеріали	Практичний	Підготувати матеріал у жанрі сторітелінг із використанням відео та фотоматерілів про вашу родину або ваше місто/селище	Максимально (текстова частина, наявність фото і відеоматеріалів) оцінюється у 10 балів.	**10**
Практичне заняття №7 Самостійна робота – ознайомитись із рекомендованою літературою	Теоретичний	Тести у системі Мудл	У разі повної відповіді на 5 питань студент отримує 5 б.	**5**
Практичне заняття №8-9 Самостійна робота – ознайомитись із рекомендованою літературою, підготувати матеріали для виконання завдання	Практичний	Підготувати три фахові повідомлення, присвячені актуальній події суспільного життя для трьох комунікаційних каналів: усного; документного друкованого; електронного. Письмово проаналізувати для кожного повідомлення: а) жанрові особливості твору; б) відповідність підготовленого твору формату видання, де твір може бути оприлюднено; в) відображення в кожному з трьох творів специфіки комунікаційного каналу	Максимально (текстова частина, наявність фото і відеоматеріалів) оцінюється у 10 балів.	**10**
Практичне заняття №10 Самостійна робота – ознайомитись із рекомендованою літературою	Теоретичний	Тести у системі Мудл	У разі повної відповіді на 5 питань студент отримує 5 б.	**5**
Практичне заняття №11-12 Самостійна робота – ознайомитись із рекомендованою літературою, підготувати необхідні для доповіді матеріали	Практичний	На підставі наукових досліджень та власних спостережень студента дослідити вплив медіа на особистісну сферу людини в аспекті збереження її ідентичності. Сформулювати й представити аудиторії аргументи "за" і "проти"	Максимально оцінюється у 10 балів.	**10**

		поширення новітніх комунікаційних технологій. Для цього сформувати групи студентів: • прибічники застосування інформаційних технологій у повсякденному житті людини; • опоненти експансії технологій; • незалежні експерти. Підготуватися до дискусії "Позитивні та негативні наслідки розвитку електронних комунікацій для людської ідентичності: прогрес чи патологія культури?"		
Підсумковий контроль				
Екзамен	Теоретичне завдання	Тести у системі Moodle	Тестування у системі Moodle (10 питань). 1 правильна відповідь – 2 бали. Тести – вибір з множини.	**20 балів**
Індивідуальне практичне завдання	Практичне завдання	Підготувати власний арт-об'єкт на тему цензури та свободи слова в медіа. Зробити супровід-опис арт-об'єкту: 1. Назва твору (пояснити назву). Тема і мета твору. 2. Використані образи. 3. Жанр. Опис техніки (у разі використання штучного інтелекту - зазначити). У разі колективного виконання роботи - зазначити групу авторів та внесок кожного з авторів. Презентація відбувається на підсумковому занятті	Твір відповідає тему і вдало реалізує її – 20-15 балів. Наявність ШІ без зазначення, не пояснено один із компонентів – 14–10 балів. Матеріал має значні недоліки – 9 – 5 б. Матеріал нецілісний, більше помилок, ніж якісного контенту – 4–0 б.	**20 балів**
Усього за підсумковий контроль				**40**

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		

FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Основна:

1. Масова інформація. Масові комунікації. Соціальні комунікації. Укладач –проф. М. Г. Житарюк. Електронне видання навчального посібника. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. 2025. 336с.
2. Гузенко С. В. Теорія та історія соціальних комунікацій : навчально-методичні рекомендації та вказівки до самостійної роботи. Миколаїв : НУК, 2024. 55 с.
3. Зражевська Н. Теорія медій та суспільства : Навчальний посібник. Київ : Університет імені І.Карпенка-Карого, 2021. 192 с.
4. Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку : навч. посіб., 3-є вид., перероб. й доп. Київ: Інтерсервіс, 2025. 301 с.
5. Холод О.М. Теорія та історія соціальних комунікацій: курс лекцій. Івано-Франківськ : ПНУ ім. В. Стефаника, 2020. 230 с.
6. Чудовська, І. Соціологія масових комунікацій : авчальний посібник. Київ, 2021. 235 с. URL: https://soc.univ.kiev.ua/sites/default/files/newsfiles/chudovska_mass_communication.pdf

Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека Запорізького національного університету. URL: http://library.znu.edu.ua/
2. Система електронного забезпечення навчання ЗНУ. URL: https://moodle. znu.edu.ua/
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua/

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.
Відвідування занять обов'язкове, оскільки курс зорієнтовано на максимальну практику отримання практичних навичок роботи у різних комунікаційних умовах. Очікується, що студенти в аудиторії активно відповідають на питання, підтримують конструктивну дискусію, виконують практичні завдання, відвідують заходи, проводять на них зйомку та готують матеріали для розміщення локальною мережею університету. Будь ласка, висловлюйте свою думку, адже кожна теза має право на існування та заслуговує на те, щоб бути озвученою. Аналізується робота, а не людина!
Завдання мають бути виконанні перед заняттями. Пропуски можливі лише з поважної причини. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій. Накопичення відпрацювань неприпустиме! За умови систематичних пропусків може бути застосована процедура повторного вивчення дисципліни (див. посилання на Положення у додатку до силабусу).

Політика академічної доброчесності
Кожний студент зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Письмові та творчі завдання з використанням часткових або повнотекстових запозичень з інших робіт без зазначення авторства – це *плагіат*. Використання будь-якої інформації (текст, музика, фото, ілюстрації тощо) мають бути правильно застосовані з посиланням на автора! Якщо ви не впевнені, що таке плагіат, фабрикація, фальсифікація, порадьтеся з викладачем. До студентів, у роботах яких буде виявлено списування, плагіат чи інші прояви недоброчесної поведінки як творчого, так і академічного напрямку, можуть бути застосовані різні дисциплінарні заходи (див. посилання на Кодекс академічної доброчесності ЗНУ в додатку до силабусу).

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті
Будь ласка, переведіть у беззвучний режим свої мобільні телефони та не користуйтеся ними під час занять. Якщо розмова термінова, то відійдіть із аудиторії та згодом поверніться. Мобільні телефони відволікають викладача та колектив. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти та месенджерів, соціальних мереж. Електронні пристрої можна використовувати лише за умови виробничої необхідності в них (за погодженням з викладачем). Заміна паперової версії виконання завдань на електронну лише за погодженням з викладачем.

Комунікація
Очікується, що студентство регулярно перевірятиме менеджери та сторінку дисципліни в Moodle та реагуватимуть своєчасно. Всі робочі оголошення можуть надсилатися через старосту, на електронну на пошту, у телефонному режимі та розміщуватимуться в Moodle у розділі «Форум новин». Будьте контактними. *Ел. пошта має бути підписана справжнім ім'ям і прізвищем*. Адреси типу babochka123@ukr.net не вважаються робочими!

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА 2026-2027 н.р. доступний за адресою: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/1635.ukr.html.

НАВЧАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і

проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ https://lnk.ua/gk4x2wkVy .

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (у тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Процедура повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: https://lnk.ua/9MVwgEpVz .

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: https://lnk.ua/EYNg6GpVZ .
Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: https://lnk.ua/QRVdWGwe3; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: https://lnk.ua/3R4avGqeJ.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Соник Вікторія Василівна**
Електронна адреса: v.sonik@znu.edu.ua
Тел.: +380661848930

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Спеціалізована допомога: (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: https://lnk.ua/5pVJr17VP.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: https://library.znu.edu.ua/. Графік роботи абонементів: понеділок-п`ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (СЕЗН ЗНУ): https://moodle.znu.edu.ua/.
Посилання для відновлення паролю: https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: https://sites.znu.edu.ua/child-advance/.